

KORRALDUS

14.05.2026 nr DM-127906-30

Illaste turbatootmisala keskkonnaloa nr Rapm-045 muutmine

1. OTSUS

Lähtudes ERA Valduse Aktsiaseltsi (registrikood 10218875) 14.03.2025 esitatud keskkonnaloa taotlusest, võttes aluseks veeseaduse § 191 lg 1, § 187 p 6, maapõuseaduse § 48, § 66 lõike 2 punkti 2, § 67 lõike 1, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 41 lg 1 p 1 ja 4 ja lg 4, § 59 lg 2 p 4 ja haldusmenetluse seaduse § 53 lg 2 p 2, § 61 lg 1, otsustab Keskkonnaamet:

1.1. Muuta ERA Valduse Aktsiaseltsile (registrikood 10218875) kuuluvat Illaste turbatootmisala keskkonnaluba nr Rapm-045 vastavalt taotlusele järgmiselt:

1.1.1. Pikendada keskkonnaluba nr Rapm-045 maavara kaevandamiseks ja vee erikasutuseks 30 aasta võrra, seega kuni 03.07.2063;

1.1.2. Kanda keskkonnaloale maksimaalne tootmiskaht aastas 11 tuh m³ (endisel loal 7 tuh m³);

1.1.3. Kanda loale kaevandatud maa otstarve taastuv soo (endisel loal oli metsamaa või märgala);

1.1.4. Seada keskkonnaloale kõrvaltingimused lähtuvalt käesoleva korralduse alapeatükis

3.5. „Kõrvaltingimuste seadmine“ toodust.

1.1.5. Kanda loale 3. ploki vähelagunenud turba aktiivne tarbevaru (aT) kogus 421,7694 tuh t ja 4. ploki hästilagunenud turba aT kogus 826,6954 tuh t; kaevandatava varu vähelagunenud turba kogus 421,769 tuh t ja hästilagunenud turba kogus 7786,95 tuh t. Varu ja kaevandatava varu kogus seisuga 30.09.2024.

1.2. Avalikustada keskkonnaloa muutmine ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

1.3. Korraldus jõustub selle teatavaks tegemisest ERA Valduse Aktsiaseltsile.

2. ASJAOLUD

2.1. Keskkonnaloa muutmise taotluse läbivaatamine

ERA Valduse Aktsiaselts (registrikood 10218875, aadress Metsanurga tn 2, Sõtke küla, Märjamaa vald, Rapla maakond) esitas 22.03.2024 Keskkonnaametile taotluse Illaste turbatootmisala keskkonnaloa nr Rapm-045 muutmiseks. Esmataotlus on registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS menetluse nr M-127906 juurde, viimane

korrigeeritud taotlus on esitatud 14.03.2025.

ERA Valduse Aktsiaselts soovib muutmistaotlusega muuta mäeeraldise vertikaalpiiri selliselt, et see hõlmab kogu turbalasundi, sealjuures moodustatud varuploki 4 aT. Sellega tagatakse maavara säästlik kasutamine. Samuti soovitakse pikendada olemasoleva loa kehtivusaega 30 aasta võrra, kuna olemasoleva keskkonnaloa kehtivusaja jooksul ei ole maavara võimalik ammendada. Lisaks soovitakse suurendada maksimaalset aastast kaevandamise määra 4 tuh t võrra, mis jäi üle Orgita turbatootmisala keskkonnaloa nr Rapm-015 muutmisel. Muid andmeid keskkonnaloal muuta ei soovita, sh jäävad samaks nii mäeeraldise, kui teenindusmaa pindalad.

Varu hakatakse kasutama aianduses kasutatavate turbatoodete tootmiseks.

Mäeeraldisel on olemas vee erikasutuseks keskkonnaluba. Ettevõtte juhib sademevett suublasse turbatööstusmaalt kahe väljalaskme kaudu. Illaste väljalask 1 sademeveed juhatakse Araste kraavi (EELIS kood VEE1044415) ja Illaste väljalask 2 sademeveed juhatakse Illaste kraavi (EELIS kood VEE1044414) kaudu Velise jõkke (EELIS kood VEE1112700). Keskkonnaluba on kohustuslik kui juhatakse sademevett suublasse turbatööstusmaalt (veeseadus § 187 p 6).

Illaste turbatootmisala paikneb Rapla maakonnas Märjamaa vallas Araste külas Illaste turbatootmisala kinnistul (katastrinumber 88401:002:0092). Kinnistu omanik on riik, valitseja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning volitatud asutus Maa- ja Ruumiamet.

Illaste mäeeraldis piirneb põhjast ja lõunast Natura 2000 Konuvere loodusalaga (RAH0000347). Põhja poole jäävad ka kaks vääriselupaika (VEP nr 148054, 148053).

Taotletav mäeeraldis hõlmab täielikult Illaste (Üllaste, Elliste) turbamaardla (maavarade registri registrikaart nr 663) vähelagunenud turba aktiivse tarbevaru 3 plokki ja hästilagunenud turba 4 plokki. Mäeeraldise pindala on 153,09 ha ja selle teenindusmaa pindala on 192,52 ha.

Illaste turbatootmisala mäeeraldise piiresse jäävast aktiivsest tarbevarust ei ole kogu hästilagunenud turbakihiid kaevandatav, kuna turbalasundi lamamini tuleb jätta korrastamiseks vajalik jääkturba kiht. Mäeeraldisel on soodsad tingimused ala taastuvaks sooks moodustamiseks, mille tarbeks jäetakse mäeeraldise põhja 20 cm paksune jääkvaru kiht.

Mäeeraldise teenindusmaa piirides kultuurimälestisi ei ole, kuid juhuslike leidude korral tuleb teavitada kohe Muinsuskaitseametit.

Keskkonnaamet kontrollis taotleja esitatud taotlusmaterjalide vastavust maapõueseaduses (edaspidi MaaPS), keskkonnaseadustiku üldosa seaduses (edaspidi KeÜS), keskkonnaministri 23.10.2019 määruses nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis” sätestatud nõutele ning pidas andmeid piisavaks taotluse menetlemiseks.

Riigilõiv 500 eurot on tasutud maavara loa muutmise eest 22.03.2024.

Kaevandamisloa muutmistaotlust on kontrollinud maavarade registri vastutav töötaja (Maa- ja Ruumiamet, endine Maa-amet 23.04.2024 kiri nr 9-3/24/5213-2, 27.12.2024 kiri nr 9-3/24/15854-2 ja 19.03.2025 kiri nr 13-1/25-482).

2.2. Keskkonnaloa taotluse ning otsuse eelnõu avalikustamine ning menetlusosaliste teavitamine

Keskkonnaamet kontrollis keskkonnaloa taotluse vastavust keskkonnaseadustiku üldosa seadusele maapõueseadusele, veeseadusele (edaspidi VeeS) ja keskkonnaministri 28.10.2019 vastu võetud määruse nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis“ nõuetele. Keskkonnaamet pidas esitatud materjale piisavaks ja võttis keskkonnaloa muutmise taotluse 04.04.2025 menetlusse (registreeritud KOTKAS-s kirja nr DM-127906-15 all).

KeÜS § 44 kohaselt vaadatakse keskkonnaloa taotlus läbi avatud menetluses, välja arvad seadusega sätestatud juhul. KeÜS § 59 lg 4 kohaselt vaadatakse keskkonnaloa muutmise taotluse läbi keskkonnaloa andmiseks sätestatud korras va loa omaja andmete muutmisel või § 59 lg 5 sätestatud juhtudel kui muutmine ei mõjuta keskkonnariski suurust, keskkonnaloa muutmisel ei toimu keskkonnamõju hindamist ning puudub muu oluline avalik huvi avatud menetluse läbiviimiseks või keskkonnaohu vältimiseks.

Tegemist on keskkonnaloa muutmisega, mis võib mõjutada keskkonnariski suurust. Lähtudes eeltoodust kohaldatakse keskkonnaloa muutmise menetlusele avatud menetluse sätteid.

KeÜS § 47 lõike 2 kohaselt avaldatakse keskkonnaloa taotluse menetlusse võtmise kohta teade väljaandes Ametlikud Teadaanded ja kohalikus või maakondlikus ajalehes. Teate võib jätta kohalikus või maakondlikus ajalehes avaldamata, kui kavandatud tegevusega kaasnev keskkonnahäiring või keskkonnarisk on nii väike, et selle vastu puudub piisav avalik huvi.

Keskkonnaamet jättis keskkonnaloa muutmise taotluse menetlusse võtmise teate avalikustamata kohalikus või maakondlikus ajalehes, kuna kavandatud tegevus on väikese mõjuga ja sellega kaasnev keskkonnahäiring või keskkonnarisk on väike ning kavandatud tegevuse vastu puudub piisav avalik huvi.

Keskkonnaloa muutmise taotlus on 04.04.2025 avalikustatud ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Keskkonnaamet teavitas 04.04.2025 kirjaga nr DM-127906-15 keskkonnaloa muutmise taotluse esitamisest ja avatud menetluse algatamisest KeÜS § 46 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud isikuid.

Kuni loa andmise või andmisest keeldumise otsuse tegemiseni on igaühel õigus esitada taotluse kohta ettepanekuid ja vastuväiteid. Avalikustamise käigus ettepanekuid ei laekunud.

KeÜS § 49 lg 6 kohaselt saatis Keskkonnaamet 04.04.2025 kirjaga nr DM-127906-16 ERA Valduse Aktsiaseltsi keskkonnaloa muutmise taotluse Märjamaa Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks. MaaPS § 49 lg 6 sätestab, et kaevandamisloa andja saadab kaevandamisloa taotluse arvamus saamiseks kavandatava kaevandamiskoha kohaliku omavalitsuse üksusele, kes

esitab oma arvamuse kirjalikult kahe kuu jooksul taotluse saamisest arvates. Arvamuse esitamine ei piira kohaliku omavalitsuse üksuse õigust esitada edasise menetluse käigus täiendavaid seisukohti. HMS § 16 lg 2 sätestab, et kui teine haldusorgan ei ole arvamust määratud tähtajaks andnud ega tähtaega pikendanud, võib taotluse lahendada teise haldusorgani arvamusega. Märjamaa Vallavolikogu nõustus oma 20.05.2025 otsusega nr 241 keskkonnaloa nr Rapm-045 muutmise tingimuslikult.

Keskkonnaloa muutmise eelnõu, keskkonnaloa muutmise otsuse eelnõu ja KMH eelhindangu otsuse eelnõu saadeti 13.03.2026 kirjaga nr DM-127906-23 tutvumiseks ning arvamuse avaldamiseks. Loa omajal ja kohalikul omavalitsusel ei olnud ettepanekuid või arvamusi.

Maa- ja Ruumiamet ei vastanud tähtaegselt ega pikendanud vastamise tähtaega, seega Keskkonnaamet loeb selle eelnõudega nõustumiseks.

Keskkonnaamet avalikustas KeÜS § 47 lg 6 alusel 14.03.2026 teate keskkonnaloa muutmise eelnõu ja keskkonnaloa muutmise korralduse eelnõu valmimisest ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Avalikustamisest tulenevaid vastuväiteid keskkonnaloa eelnõu osas ei laekunud.

Keskkonnaamet teeb muudetud keskkonnaloa teatavaks tulenevalt KeÜS § 58 lg-st 3 teate avaldamisega väljaandes Ametlikud Teadaanded.

3. KAALUTLUSED

3.1. Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse üle otsustamine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 3 lg 1 p 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusloa või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju.

KeHJS § 11 lg 2 kohaselt vaatab otsustaja tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud valdkondade tegevuse ja KeHJS § 6 lg 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 6¹ lg 1 loetletud teabe saamist. KeHJS § 9 lg 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamiseks keskkonnaloa Keskkonnaamet. Seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses.

KeHJS § 6 lg 2¹ on sätestatud kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–34¹ nimetatud tegevust või kaitist muudetakse või ehitist laiendatakse, peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas kavandataval tegevusel on oluline keskkonnamõju.

Antud juhul liigitub olemasoleva loa tähtaja muutmine ehk pikendamine „tegevuse või kaitise

muutmise" alla.

KeHJS § 11 lg 2³ järgi KMH vajalikkus otsustatakse, lähtudes eelhinnangust ja asjaomase asutuse seisukohast KeHJS § 11 lg 4 kohaselt, kui kavandatava tegevuse KMH algatamise või algatamata jätmise otsus tehakse KeHJS § 6 lg 2 või 2¹ alusel, lisatakse otsusele eelhinnang.

KeHJS § 6¹ lõike 3 kohaselt annab Keskkonnaamet eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ja eeldatavast keskkonnamõjust. Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded“ (määrus nr 31).

Keskkonnaamet jättis Illaste maardla Illaste turbatootmisala keskkonnaloa nr Rapm-045 muutmise taotlusele keskkonnamõju hindamise algatamata 06.05.2026 kirjaga nr DM-127906-29.

Keskkonnaameti hinnangul puudub kavandataval tegevusel oluline keskkonnamõju, mistõttu KMH algatamine ei ole vajalik alljärgnevatel põhjustel:

1. Kavandatav tegevus toimub juba pikka aega kuivendatud ja turbatootmiseks ette valmistatud Illaste turbatootmisalal, millel turba kaevandamine on toimunud kehtiva keskkonnaloa alusel. Loa muutmise ega laiendamise eesmärgiks ei ole teenindusmaa pindala, vaid täpsustatakse mäeeraldise vertikaalpiiri selliselt, et see hõlmab kogu turbalasundi.
2. Illaste turbatootmisala piirneb põhja- ja lõunakaarest Konuvere Natura 2000 loodusala, kus kaitstakse mh raba ja sellega seotud elupaigatüüpe 7110* ja 7150 ning mitmeid metsaelupaigatüüpe. Arvestades alal juba kümnendite jooksul avaldunud kuivendusmõju ja selle tagajärjel toimunud muutuseid, ei oma taotletav tegevus (turba kaevandamine turba lamamini) täiendavat mõju Natura 2000 ala kaitse-eesmärkidele, millest lähimad on elupaigatüübid 7110* ja 7150. Seega Konuvere loodusala kaitse-eesmärkidele on täiendava olulise ebasoodsa mõju teke välistatud.
3. Illaste turbatootmisala asub Siluri veekompleksi kohal, mida eraldavad turba- ja mereliste setete kihistused ning vettpidavad viirsavid. Planeeritud kuivendus skeem ei sea ohtu piirkonna põhjaveevaru ega muuda olulisel määral siluri veekompleksi tasemerežiimi. Turbavarude kuivendamine toimub sama üldise skeemi alusel nagu kehtiva loa puhul ning avariiriskid on maandatud sobivate tehniliste meetmete ja kõrvaltingimustega. Seega nõrgalt kaitstud ning kõrge reostosohhtlikkuse tasemega põhjaveele ei ole olulist reostosohhtu ette näha.
4. Pinnaveekeskkonna seisukohalt juhitakse kuivendusveed kehtivas keskkonnaloas määratud väljalaskmete Illaste väljalask 1 (RA124) ja Illaste väljalask 2 (RA125) kaudu vastavalt Araste kraavi ja Illaste kraavi ning sealt edasi pinnaveekogumisse Velise Nurtu jõest suudmeni (veekogumi kood 1112700_2), millel on juba kehtivas keskkonnaloas määratud seirekohustus ja piirangud. Kavandatava tegevuse puhul ei suurene kuivendusveega veekogudesse suunatav aastane veekogus, kuna see on määratud turbatootmisala pindala alusel ning mäeeraldise pindala ei muutu. Seletuskirja, eksperthinnangu ja veemajanduskava andmete põhjal ei ole eeldada, et kavandatav tegevus põhjustaks

pinnaveekogumite seisundi olulist halvenemist. Kuivendusvee mõju vähendamiseks ja kontrollimiseks on kehtivas keskkonnaloas ette nähtud settebasseinid, nende puhastamine vähemalt üks kord aastas ning kuivendusvee väljalaskmete seire.

5. Illaste turbatootmisalale lähimad elamud paiknevad vähemalt ligikaudu 1–1,2 km kaugusel ning tegemist ei ole tiheasustusega. Müra ja tolmu levikuga seotud hinnangud ja varasem praktika turbatootmisaladel näitavad, et müra normtasemete ja tahkete osakeste künniskoguste ületamist sellisel kaugusel eeldada ei ole. Kavandatavate kõrvaltingimuste (tootmisala äärealadel kasvava metsa säilitamine, väljaveoteede niisutamine kuival perioodil, valmistoodangu koormate katmine, kaebuste korral täiendav seire ja töö ümberkorraldamine) rakendamisel võib häiringute taset pidada naaberkinnistute kasutust oluliselt mitte kahjustavaks.
6. Kavandatav tegevus ei too kaasa piiriüleseid mõjusid ega olulist koostoimet teiste piirkonna tegevustega. Lähimad teised kaevandamisalad (nt Tõnumaa turbatootmisala ja Vanakubja liivakarjäär) paiknevad piisaval kaugusel ning nende mõju ei summeeru sellisel määral, mis suurendaks Illaste turbatootmisala keskkonnamõju oluliseks. Kavandatava tegevusega ei kaasne suurõnnetuse ohtu.
7. Keskkonnamõju vähendamiseks ja leevendamiseks nähakse ette reaalsed ja proportsionaalsed keskkonnameetmed, sh maapealse ja turbalasundi sees paikneva veetõkke rajamine vastavalt eksperthinnangule, turba jääkkihi jätmise korrastamise tagamiseks, põhjavee ja pinnavee seire jätkamine kehtiva keskkonnaloa tingimustel, metsise elupaiga seisundi seire ja vajadusel metsa hooldustööd, müra- ja tolmuhäiringu vähendamise meetmed ning kaevandatud ala korrastamine taastuvaks sooks. Need meetmed vähendavad olulise ebasoodsa keskkonnamõju tekkimise tõenäosust.

3.2. Kaalutlused keskkonnaloa muutmisel

Korralduse otsustava osa punktiga 1.1 muudetav keskkonnaluba nr Rapm-045 annab selle omanikule õiguse alljärgnevalt:

- maavara kaevandamiseks
- vee erikasutuseks.

KeÜS § 41 lg 4 sätestab, et kui tegevused on omavahel ruumiliselt või tehnoloogiliselt seotud, antakse nendeks tegevusteks üks keskkonnaluba.

3.2.1. Maavara kaevandamine

Käesolevaga muudetakse ERA Valduse Aktsiaseltsile antud Illaste turbatootmisala keskkonnaluba nr Rapm-045. Illaste turbatootmisala keskkonnaluba pikendatakse 30 aasta võrra ja muuta mäeeraldise vertikaalpiiri selliselt, et see hõlmab kogu turbalasundi.

Keskkonnaloa nr Rapm-045 alusel (luba kehtiv 09.07.2008 - 03.07.2033) kaevandab ERA Valduse Aktsiaselts Illaste turbamaardlal Illaste turbatootmisala mäeeraldisel, mille pindala on 153,09 ha ning teenindusmaa pindala on 192,52 ha vähe- ja hästilagunenud turvast maavara plokkides 3 aT ja 4 aT maksimaalse aastase kaevandamise mahuga 11 tuh t.

Taotletava maavara kasutusotstarbeks on põllumajandus ja aiandus. Kaevandatud maa kasutamise otstarve on taastuv soo.

Maakatastriseaduse § 182 lg 4 sätestab, et katastriüksusele, millele on välja antud maavara kaevandamise luba, määratakse kaevandamisloast tulenev mäetööstusmaa või turbatööstusmaa sihtotstarve.

Nõuded maavara kaevandamisele

Loa andja kannab keskkonnaloale keskkonnaloa muutmise taotlusele koostatud keskkonnamõju hindamise algamata jätmise otsuses välja toodud uued leevendavad keskkonnameetmed.

3.2.2. Vee erikasutus

3.2.2.1. Lubatav tegevus

Olemasolev keskkonnaluba nr Rapm-045 annab õiguse turbatööstusmaalt sademevee suublasse juhtimiseks (VeeS § 187 p 6). Käesoleva menetluse käigus keskkonnaloa vee osa ei muudeta.

3.2.2.2. Nõuded sademevee juhtimiseks suublasse

Veeluba on kohustuslik, kui juhitakse sademevett suublasse jäätmekäitlusmaalt, tööstuse territooriumilt, sadamaehitiste maalt, turbatööstusmaalt ja muudest kohtadest, kus on saastatuse risk või oht veekogu seisundile (VeeS § 187 p 6). Ettevõtte juhib turbatööstusmaalt sademevett suublasse Rapla maakonnas Märjamaa vallas Araste külas Illaste turbatootmisala kinnistult (registriosa nr 3069837, katastritunnus 88401:002:0092).

Illaste turbatootmisala kuivendusveed juhitakse tootmisalalt ära kahe väljalaskme kaudu: tootmisala lääneosast Illaste väljalaskmega 1 (RA124) Araste kraav (Eesti Looduse Infosüsteemi (edaspidi *EELIS*) kood VEE1044415) ja tootmisala idaosast Illaste väljalaskmega 2 (RA125) Illaste kraavi (EELIS kood VEE1044414).

VeeS § 18 lg 2 kohaselt ei peeta heitveeks sademevett, kaevandusvett, karjäärivett, jahutusvett, maaparandussüsteemis voolavat vett ega vesiviljeluses ja hüdroenergia tootmises kasutatavat vett.

VeeS § 130 lg 2 (jõustus 01.10.2019) alusel kehtestatud keskkonnaministri 08.11.2019 määruse nr 61 „Nõuded reovee puhastamise ning heit-, sademe-, kaevandus-, karjääri- ja jahutusvee suublasse juhtimise kohta, nõuetele vastavuse hindamise meetmed ning saasteainesisalduse piirväärtused“ (edaspidi *määrus nr 61*) § 7 lg 7 kohaselt on sademeveele kohustuslik loaga määrata vähemalt heljumi- ja naftasaaduste sisalduse ning biokeemilise hapnikutarbe piirväärtused koos vastava seirekohustusega. Muud määruse nr 61 lisas 1 nimetatud saastenäitajate piirväärtused ja seirenõuded määratakse loas sademevee päritolu ja riskihinnangu põhjal. Turbakaevandusest ärajuhitavale sademeveele on kohustuslik loaga määrata lisaks § 7 lõikes 7 nimetatule ka üldlämmastiku ja üldfosfori sisalduse piirväärtused koos vastava

seirekohustusega.

Suublasse juhitud sademevesi peab vastama määruse nr 61 lisas 1 toodud piirväärtustele (VeeS § 129 lg 4). Sademeveekanalisisatsioonist tohib sademeveelaskme kaudu suublasse juhtida sademevett, mille saastenaajatjad ei ületa määruse nr 61 lisas 1 sätestatud piirväärtusi, mis kehtivad reoveekogumisala kohta, mille koormus on 2000–9999 inimekvivalenti (edaspidi *ie*), välja arvatud heljumisisaldus, mis ei tohi ületada 40 mg/l ja naftasaaduste sisaldus, mis ei tohi ületada 5 mg/l (määrus nr 61 § 7 lg 1).

Määruse nr 61 kohaselt kohalduvad turbakaevandusest ärajuhitavale sademeveele § 7 lg 1 nimetatud piirväärtused (BHT₇ – 15 mg/l, Püld – 1 mg/l, Nüld – 45 mg/l).

Illaste turbatootmisalalt ärajuhitavas sademevees mõõdetud näitajate väärtused ei ole ületanud (2021-2024) keskkonnaloaga kehtestatud saasteainete piirväärtuseid v.a ühel korral. Illaste väljalaskme 2 seires ületas heljum 2023. aasta juulis keskkonnalooga seatud piirväärtust vähesel määral (46 mg/l).

Turbatootmisalalt ärajuhitava kuivendusvee aasta keskmised arvutuslikud kogused on järgmised: Illaste väljalaskmest 1 - 56 750 m³/kv ja 227 000 m³/a ja Illaste väljalaskmest 2 – 45 750 m³/kv ja 183 000 m³/a. Kuna turbatootmisalalt ärajuhitav vesi moodustub peamiselt sademete ja lume sulamise veest, siis sõltub aastaringne vee hulga kõikumine sademete hulgast ja ilmastikust.

Illaste turbatootmisala kuivendusveed tuleb enne suublasse juhtimist puhastada settebasseinides. Settebasseine ja kuivenduskraave tuleb perioodiliselt puhastada vooluvee miinimumtaseme juures, vähemalt üks kord aastas.

Vee erikasutaja peab tagama vee juhtimisel suublasse loaga seatud piirmääradele vastavuse. Veeproovide mittevastavuse korral tuleb loa omajal kasutusele võtta asjakohased meetmed, tagamaks sademevee vastavuse loas kehtestatud piirmääradeni. Reostusnäitajate seire tulemuste mittevastavusel loas kehtestatud piirmääradele on loa andjal õigus esitada loa saajale rangemad nõuded ja/või täiendavad tingimused.

3.2.2.3. Proovivõtu- ja analüüsinõuded

Kui hinnatakse sademevee saasteainete sisaldust, määratakse suublasse juhitava kasutatud vee proovivõtu sagedus loaga (määrus nr 61 § 16 lg 1).

Proovivõtu sagedus ja koht sademevee korral saastenaitajate määramiseks täpsustatakse loas. Sademevee proove tuleb võtta vähemalt üks kord aastas, kuid loa andja ei tohi loaga määrata proovivõtu sageduseks rohkem kui üks kord kvartalis. Loa omaja võib vajaduse korral võtta proove sagedamini, kui on loaga nõutud, ja arvestada kvartali jooksul võetud proovide keskmist tulemust (määrus nr 61 § 16 lg 5). Kuivendusvee väljalaskmete proovi võtmise sageduseks jääb endiselt üks kord poolaastas, kui on turbatootmise aktiivne periood (II ja III kvartal).

Esinduslikke proove peab olema võimalik võtta suublasse juhitud sademeveest (määrus nr 61 § 14 lg 2).

Proovi võtmisel tuleb tagada proovi esinduslikkus ning proovi võtmine peab vastama VeeS § 236 lg 7 alusel kehtestatud proovivõtumeetoditele (määrus nr 61 § 14 lg 6).

Sademeveeproov tuleb võtta vooluhulgaga proportsionaalse või ajas keskmistatud proovina (määrus nr 61 § 14 lg 8). Loa omaja võetav sademevee omaseire proov võib olla punktproov, kui see on võetud 30 minuti jooksul pärast sademevee äravoolu algust (määruse nr 61 § 14 lg 9).

Keskkonnaloaga nõutav omaseire kuulub veeuuringu alla. Veeuuring VeeS tähenduses on vee, vee-elustiku, veekogu põhjasette, pinnase ja reoveesette ning naftasaaduste ja muude saastavate ainete proovi võtmine ja analüüsimine veeseisundi hindamise, saastatuse kindlakstegemise, veeloa taotluse ja selle lisade kontrollimise, veeloa omaja üle tehtava kontrollseire, keskkonnatasu arvutamise ning veeloga nõutava omaseire eesmärgil (VeeS § 236 lg 2).

Kui proove võetakse veeuuringu või joogiveeuuringu käigus, peab proovivõtja olema atesteeritud vastavas valdkonnas käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel kehtestatud korra kohaselt, kasutama veeuuringu või joogiveeuuringu eesmärgiga sobivaid mõõte- ja proovivõtuvahendeid ning järgima asjakohast mõõtemetoodikat (VeeS § 243 lg 1). Atesteerimisele kuuluvad proovivõtuvaldkonnad määrab ning proovivõtjale esitatavad nõuded, õppeprogrammi, atesteerimise korra, atesteerimistunnistuse vormi ja atesteerimiskomisjoni töökorra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega „Atesteerimisele kuuluvad proovivõtuvaldkonnad, proovivõtjale esitatavad nõuded, õppeprogramm, atesteerimise kord, atesteerimistunnistuse vorm ja atesteerimiskomisjoni töökord“ (VeeS § 243 lg 5). Sademevee valdkond ei ole nimetatud määruses välja toodud. Valdkonnas, milles proovivõtjaid ei atesteerita, peab proovivõtja proovivõtul järgima asjaomase proovivõtuvaldkonna tunnustatud meetodit ja tagama, et saadud tulemuste jälgitavus on tõendatud (VeeS § 243 lg 2).

Sademevee seirearuanded tuleb esitada KOTKAS-s.

Kui seire tulemusel või muul viisil selgub, et keskkonnaloaga lubatud tegevusega kaasneb keskkonnoaht või oluline keskkonnoahäiring, võib Keskkonnoamet KeÜS § 59 lg 1 p 2 alusel algatada keskkonnoaloa muutmise menetluse, et seada täiendavaid tingimusi või piiranguid. Täiendavalt on Keskkonnoametil KeÜS § 62 lg 2 p 2 alusel õigus keskkonnoaluba kehtetuks tunnistada juhul, kui loa omaja ei täida loaga või õigusaktiga sätestatud nõudeid.

3.2.2.4. Kaalutlus veemajanduskava rakendamiseks

Illaste turbatootmisala kuivendusveed juhitakse tootmisala lääneosast Illaste väljalaskmega 1 (RA124) Araste kraav (EELIS kood VEE1044415), mis suubub ca 3,2 km pärast Tamma ojja (EELIS kood VEE1114100), mis suubub ca 1,2 km pärast Velise jõkke (EELIS kood VEE1112700). Illaste turbatootmisala idaosast juhitakse kuivendusveed Illaste väljalaskmega 2 (RA125) Illaste kraavi (EELIS kood VEE1044414), mis ca 0,78 km pärast suubub Tamma ojja (EELIS kood VEE1114100), mis suubub ca 4,5 km pärast Velise jõkke (EELIS kood VEE1112700).

Velise jõel on moodustatud keskkonnaministri 16.04.2020 määruse nr 19 " Pinnaveekogumite nimekiri, pinnaveekogumite ja territoriaalmere seisundiklasside määramise kord, pinnaveekogumite ökoloogiliste seisundiklasside kvaliteedinäitajate väärtused ja

pinnaveekogumiga hõlmamata veekogude kvaliteedinäitajate väärtused" (edaspidi *määrus nr 19*) lisas 1 kaks vooluveekogumit: Velise lähtest Nurtu jõeni (Velise_1) ja Velise Nurtu jõest suudmeni (Velise_2). Illaste turbatootmisala kuivendusveed juhitakse Velise_2 vooluveekogumisse. Keskkonnaministri 07.10.2022 käskkirjaga nr 357 „Veemajanduskavad ja meetmeprogramm lisadega“ (2022-2027) on kinnitatud Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027 (edaspidi *VMK*, <https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027>). VMK kohaselt on Velise_2 vooluveekogumi seisund hinnatud heaks. Veemajanduskomisjonile esitatud seletuskirja lisatabel Eesti pinnaveekogumite seisundi 2024. a vahetunnangu kohta „Eesti veekogumite koondseisundi, ökoloogilise seisundi või ökoloogilise potentsiaali ja keemilise seisundi 2024.a. ajakohastatud hinnang“ kohaselt oli Velise_2

(<https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi/pinnaveekogumite-seisundiinfo>).

Ökoloogiline seisund on 2024. aastal hinnatud heaks, kuid keemiline seisund on halb. Halva keemilise seisundi põhjuseks on kaadmiumi ja elavhõbeda esinemine elustikus ja tributüültina (TBT) esinemine vees. OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskuse poolt tehtud veeanalüüside põhjal vastas 2022. a. jõe vesi Velise_2 veekogumis füüsikalise-keemiliste näitajate põhjal seisundiklassile väga hea.

Araste kraavil, Illaste kraavil ja Tamma ojal ei ole moodustatud vooluveekogumeid.

VeeS § 31 punkti 2 kohaselt tuleb vältida veeökosüsteemide, nendest sõltuvate maismaaökosüsteemide ja märgalade seisundi halvenemist ning parandada nende seisundit. VeeS § 32 lõike 1 kohaselt on pinnavee kaitse eesmärk pinnaveekogumite, sealhulgas tehisveekogumite, tugevasti muudetud veekogumite ning pinnaveekogumiga hõlmamata veekogude, sealhulgas territoriaalmere, vähemalt hea seisund. VeeS § 129 lõike 5 ja määruse nr 61 § 10 lõike 1 kohaselt määratakse suubla seire keskkonnaloas.

Ettevõtte on teostanud Illaste kuivendusvee väljalaskmete omaseiret. Seire andmete põhjal (2021-2025) vastavad kuivendusvee väljalaskmed keskkonnaloas kehtestatud saasteainete piirväärtustele v. a. ühel korral väljalaskmes 2 heljumi sisaldus.

Juhul kui seire tulemuste põhjal selgub, et väljajuhitav kuivendusvesi ei vasta keskkonnaloa nõuetele või sademevee juhtimisega turbatööstusmaalt halveneb Velise jõe seisund on loa andjal õigus nõuda täiendavate meetmete kasutusele võtmist (rajada lisaks settebasseinid), rangemate nõuete määramist ja suubla seire tingimuste muutmist. VeeS § 33 lõige 3 kohaselt tuleb pinnaveekogumiga hõlmamata veekogudes vältida prioriteetsete ainete, prioriteetsete ohtlike ainete, teatavate muude saasteainete ja vesikonnaspetsiifiliste saasteainete piirväärtuste ületamist ning vee kasutamiseks ja elustiku kaitseks vajalike kvaliteedinäitajate halvenemist. Seega kui peaks täiendavate uuringute või seire käigus selguma, et sademevee juhtimisega turbatööstusmaalt halveneb Araste kraavi, Illaste kraavi või Tamma oja seisund on loa andjal õigus nõuda täiendavate meetmete kasutusele võtmist (rajada lisa settebasseinid) ja suubla seire tingimuste seadmist.

3.3. Täiendavad kaalutlused keskkonnaloa muutmisel MaaPS § 1 lõike 3 kohaselt kohaldatakse kaevandamisloa andmise ja muutmise menetlusele HMS avatud menetluse sätteid, arvestades MaaPS erisusi. MaaPS § 1 lõike 4 järgi kohaldatakse maavara kaevandamise keskkonnaloa

andmise ja muutmise menetlusele KeÜS 5. peatükki, arvestades MaaPS-i erisusi.

MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamise keskkonnavalda Keskkonnaamet.

MaaPS § 49 lõike 1 kohaselt esitab taotleja kaevandamise keskkonnavalda saamiseks loa andjale taotluse.

MaaPS § 66 lõike 2 punkti 2 kohaselt võib muuta kaevandamisluba, kui loa omaja taotleb kaevandamisloa kehtivusaja pikendamist. MaaPS § 67 lõike 1 kohaselt, kui kaevandamisloa kehtivusaja jooksul ei ole kaevandatavat maavara mäeeraldise piires täielikult ammendatud või kaevandatud maa ei ole korrastatud, pikendab kaevandamisloa andja loa omaja taotluse alusel loa kehtivust aja võrra, mis on vajalik maavara ammendamiseks. Turba kaevandamise lubade kehtivust võib pikendada 30 aasta kaupa kuni kaevandatava maavara ammendumiseni. Käesoleval juhul taotletakse loa kehtivusaja pikendamist 30 aasta võrra.

Turba kaevandamiseks on lubatud kaevandamisluba anda üksnes kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alale või maardlale. Kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantakse turbamaardla või selle osa või muu turbaala, mis on inimtegevusest mõjutatud ja mis ei oma eeldatavalt olulist looduskaitseväärtust. Illaste turbatootmisala on kantud keskkonnaministri 27.12.2016 määruse nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja“ §-s 1 nimetatud kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja. Kuna kaevandamiseks sobivad turbaalad tuleb ammendumisel korrastada, on otstarbekas Illaste turbatootmisala kaevandamisega jätkata ja keskkonnavalda pikendamine 30 aasta võrra on põhjendatud, vältimaks uute alade avamise vajadust ning lootes, et 30 aasta pärast saab ala korrastada.

KeÜS § 41 lõike 4 alusel antakse üks keskkonnavalda, kui tegevused on omavahel ruumiliselt või tehnoloogiliselt seotud. Vee eriosa on keskkonnavalda juba varasemalt kantud.

MaaPS § 49 lõike 6 kohaselt saadab keskkonnavalda andja kaevandamise keskkonnavalda taotluse arvamuse saamiseks kavandatava kaevandamiskoha kohaliku omavalitsuse üksusele, kes esitab oma arvamuse kirjalikult kahe kuu jooksul taotluse saamisest arvates. Kooskõlas MaaPS § 49 lõikega 6 edastas Keskkonnaamet Illaste turbatootmisala keskkonnavalda nr Rapm-045 muutmise taotluse 04.04.2025 kirjaga nr DM-127906-16 Märjamaa Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks, tähtajaga 04.06.2025. Märjamaa Vallavolikogu esitas 20.05.2025 otsuse nr 241 (registreeritud KOTKAS-s 23.05.2025 nr DM-127906-17), millega nõustuti tingimuslikult loa muutmise taotlusega.

MaaPS § 50 lõike 6 kohaselt tuleb taotlusele lisada kaevandamisjäätmekava, kui kaevandamise käigus tekib kaevandamisjäätmeid, mida ladustatakse mäeeraldise teenindusmaal, mis ei ole jäätmeoidla jäätmeseaduse § 35² tähenduses. MaaPS § 50 lõike 3 kohaselt peab taotluse seletuskiri sisaldama andmeid kaevandamise käigus tekkivate kaevandamisjäätmete kohta. Illaste turbatootmisala keskkonnavalda nr Rapm-045 muutmise taotluse seletuskirja kohaselt kaevandamisjäätmeid ei teki. Turba tootmisel lasundist välja tulevad kännud korjatakse kokku,

kuivatatakse maksimaalselt 3 aastat ja realiseeritakse töötlemata küttepuiduna või kasutatakse olemasoleva taristu hooldamiseks või uue taristu rajamiseks. Sugekihti kasutatakse olemasoleva taristu hooldamiseks.

Eelnevale tuginedes ei ole antavale keskkonnaloale jäätmete eriosa lisamine vajalik. Juhul kui tegevuse käigus selgub, et kaevandamisjäätmeid siiski tekib, on kohustus ka kaevandamise jäätmekava esitada ning taotleda keskkonnaloale juurde jäätmete eriosa.

KeÜS § 42 lõike 1 punkti 5 kohaselt peab keskkonnaloa taotluses märkima kavandatava tegevuse eesmärgi ja põhjenduse. Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Illaste turbatootmisala turba kaevandamisega jätkamine. Seletuskirjas on toodud, et ERA Valduse Aktsiaselts on turba tootmisega tegelev ettevõtte, kes kaevandab aiandusturvast Illaste turbamaardlas Illaste turbatootmisalal (keskkonnaloa nr Rapm-045). Olemasoleva keskkonnaloa kehtivusaja jooksul ei ole maavara võimalik ammendada, millest tulenevalt soovib taotleja pikendada olemasoleva loa kehtivusaega 30 aastaks.

Käesolevaga taotleb ettevõtte Illaste turbatootmisalal maavara kaevandamise loa pikendamist 30 aasta võrra, et varustada ettevõtet majandustegevuses vajaliku materjaliga. Varu hakatakse kasutama aianduses kasutatavate turbatoodete tootmiseks.

Illaste maardlas on turvast kaevandatud pikaajaliselt ning võimalikud turbatootmisega kaasnevad mõjud on üldjoontes avaldunud. Taotletava mäeeraldise puhul on tegemist pikaajaliselt töös olnud tootmisalaga, mille tõttu on selles piirkonnas taristu tootmiseks juba rajatud, kooritud sugekiht ning rajatud kuivendusvõrk.

3.4. Loa muutmisest keeldumise aluste väljaselgitamine

Loa andja kohustus on selgitada välja kõik asjaolud, millel on otsuse tegemisel määrav tähtsus.

Menetluse käigus kogutud andmestiku põhjal on vajalik välja selgitada, kas konkreetse loa taotluse puhul esineb hetkel kehtiva MaaPS §-s 55 sätestatud loa andmisest keeldumise aluseid.

MaaPS § 55 lõike 2 punktides 1-9 ja lõike 3 punktides 2-3 toodud asjaolusid Illaste turbatootmisala mäeeraldise, selle teenindusmaa või nende asukohaga seoses ei esine, seega ei ole nimetatud punkte keeldumise alusena asjakohane käsitleda.

MaaPS § 55 lõike 2 punkt 10 sätestab, et keskkonnaloa andmisest keeldutakse, kui kaevandamine on vastuolus riigi huviga. Turba kaevandamisega kaasnevad märkimisväärsed keskkonnanähtingud, mille vältimist tuleb MaaPS § 55 lõike 2 punkti 10 rakendamisel käsitleda riigi huvina. Selliseid nähtinguid võib lubada üksnes tingimusel, et need on proportsionaalsed võrreldes kasuga, mida kaevandamisest saadakse. KeÜS § 52 lõike 1 punktist 7 tuleneva keeldumise aluse puhul ei tule hinnata ainult seda, kas kaevandataval turbal on kasutusostarve, vaid ka seda, kas loodusvara kasutus pole ilmselt raiskav. Turba kaevandamisel ei kasutata turvast üksnes loodusvarana, vaid mõjutatakse ökosüsteemi tervikuna. Looduslikus seisundis raba pakub peale turbaga varustamise muid olulisi looduse hüvesid (n-ö ökosüsteemide

teenuseid), nt puhta vee säilitamine ja süsiniku sidumine.

Keskkonnakaitseloa andmisel või muutmisel (sh pikendamisel) turba kaevandamiseks kaalutakse, mis võiks olla hinnanguliselt taotletava tegevusega kaasneda võiv kahju ökosüsteemide teenustele ning kas kaevandamisest saadav eeldatav lisandväärtus kaevandatud turba kohta kaalub üles potentsiaalse kaevandamisega ökosüsteemidele tekitatava kahju.

Ökosüsteemide teenuste hindamiseks kasutati mudelit, mis on välja töötatud Tartu Ülikooli ja Eesti Maaülikooli 2023. aastal valminud Eesti maismaaökosüsteemide hüvede (ökosüsteemide teenuste) sotsiaalmajandusliku väärtuste üleriigilisel hindamisel ja kaardistamisel tehnilises lõpparuandes toodud materjale kasutades mõningate kohandustega mõju hindamiseks turba kaevandamisele. Keskkonnaametile esitatud taotluse kohaselt kaevandatavat turvast ei plaanita kasutada ainult energeetikasektoris energia saamise eesmärgil. Seega liigitub antud juhul tegevus maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektoris (tuntud ka kui LULUCF sektoris).

Keskkonnaamet hindas taotletava tegevusega kaasnevat ökosüsteemide teenustele kaasneda võivat kulu ning seda, mis on taotluse kohaselt kaevandatava maavara kaevandamisest saadav eeldatav lisandväärtus parimate teadmiste järgi seisuga 05.02.2026. Analüüsi tulemusena selgus, et mudelarvutuses viie standardiseeritud teenuse keskvväärtuses jäi taotletav turbatoomisala seisundiklassi nr 2, mille alusel liigitatakse see ökosüsteemiteenuste seisundiklassi „vilets“. Sellisel juhul rahaline kasu peab olema võrdväärne ökoloogilise kahjuga.

Ökosüsteemide teenuste rahaliseks väärtuseks taotletaval alal saadi 10 875 284 eurot. Taotluse kohaselt on kaevandatava hästilagunenud turba kogus 778,70 tuhat tonni ja vähe lagunenud turba kogus 421,77 tuhat tonni. Suur osa Eestis kaevandatud turbast eksporditakse põllumajandussaaduste kasvatamiseks teistes riikides, ning seega üldist panust toidu julgeolekusse globaalselt on raske rahas väärtustada. Võttes aluseks Kliimaministeeriumis valminud turba tootmise majandusanalüüsi andmed seisuga 04.09.2024, siis lisandväärtus Eestis tonni kaevandatud turba kohta võiks olla 46,4 eurot. Arvestades taotluses toodud kaevandatava turba kogust, siis saadi tänaste hindade juures potentsiaalseks lisandväärtuseks kaevandamisel 55 706 530 eurot.

Ökosüsteemide hindamise juhendi kohaselt eeldatav lisandväärtus on suurem, kui ökoloogiliste teenuste väärtus. Arvestades, et ala on juba kaevandamiseks avatud ning taotletavalt määeraltiselt on varasemalt juba kaevandatud, siis kaalutluste tulemusel ja ökosüsteemide juhendis esitatu põhjal kaalub maavara lõpuni ammendamine ja ala korrastamine üles ökosüsteemide kahju. Kuna turba kaevandamine sõltub suuresti ilmast ja igal aastal ei pruugita maksimaalselt lubatud mahtu saada toota, siis lähtutakse loa muutmisel MaaPS § 67 lõikest 1, mille kohaselt turba kaevandamise lubade kehtivust võib pikendada 30 aasta kaupa kuni kaevandatava maavara ammendamiseni.

Keskkonnaameti hinnangul kaevandamisel saadav eeldatav lisandväärtus on suurem kui ökoloogiline kahju. Arvestades, et ala on juba kaevandamiseks avatud ning taotletavalt määeraltiselt on varasemalt juba kaevandatud ning ala kuulub seisundiklassi 2, siis kaalutluse

tulemusel leiti, et loodusvara kasutus on otstarbekas ja säästlik ning sellest kaalutlusest lähtuvalt loa muutmiseks keeldumise alust ei esine.

MaaPS § 55 lõike 2 punkt 11 sätestab, et keskkonnanloa andmisest keeldutakse, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus keskkonnanloa andmisega. Märjamaa Vallavalitsus nõustus loa andmisega. Seega ei esine MaaPS § 55 lõike 2 punkti 11 kohast keeldumise alust.

MaaPS § 55 lõike 2 punkt 12 sätestab, et keskkonnanloa andmisest keeldutakse, kui taotletava keskkonnanloa alusel tehtavad tööd võivad oluliselt ebasoodsalt mõjutada kaitstavat loodusobjekti ja seda ebasoodsat mõju ei saa muul viisil vältida kui loa andmisest keeldumisega.

Keskkonnaameti 06.05.2026 kirjaga nr DM-127906-29 kinnitatud KMH eelhinnangu järelendus oli, et kavandatava tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju. Seega ei esine MaaPS § 55 lõike 2 punkti 12 kohast keeldumise alust.

MaaPS § 55 lõike 3 punkt 1 sätestab, et kaevandamisloa andmisest võib keelduda, kui taotlejale on määratud rohkem kui üks karistus kaevandamisjäätmete käitlemise nõuete eiramise eest ja selle andmed ei ole karistusregistrist kustutatud. Keeldumise alus on kontrollitud menetluse käigus. ERA Valduse Aktsiaselts ei ole seisuga 11.03.2026 karistusregistrisse kantud kaevandamisjäätmete käitlemise nõuete eiramise eest. Seega ei esine MaaPS § 55 lõike 3 punkti 1 kohast keeldumise alust.

Maavara kaevandamiseks ja töötlemiseks kasutatava maa katastriüksuse sihtotstarve määramise ja muutmise nõuded on sätestatud maakatastriseaduses. Illaste turbatootmisala kinnistu (katastritunnus 88401:002:0092, kinnistu nr 3069837, sihtotstarbega 100% turbatööstusmaa), mille valitsejaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning volitatud asutuseks Maa- ja Ruumiamet.

Järgnevalt on selgitatud kavandatud tegevusega kaasnevat mõju kliimale, kasutades analoogia Soosaare III turbatootmisala KMH aruannet ("Soosaare III turbatootmisala töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise aruanne", töö nr 23/4607, OÜ Inseneribüroo STEIGER), leitav KMH registrist numbriga [KMH00323](#).

Turbatootmisaladega seotud heited raporteeritakse rahvusvahelises kliimaaruandluses LULUCF sektori märgalade kategoorias. Tulenevalt LULUCFi määrusest (EL) 2018/841 on Euroopa Liit seadnud üldeesmärgi saavutada LULUCFi sektoris 2030. aastaks netosidumine 310 miljonit tonni CO₂ ekv ning Eesti riiklik eesmärk on LULUCF sektoris 2030. aastaks suurendada sidumist või vähendada heidet 434 kt CO₂ ekv võrra baasperioodi (2016–2018) keskmisega võrreldes.

Käesoleval juhul on tegu olemasoleva tegevuse jätkumisega, mille emissioonid (nii *on*-kui *offsite* emissioonid) sisalduvad juba olemasolevas kliimaaruandluses ja aastaste emissioonide suurenemist ei planeerita. Siiski moodustavad kavandatava tegevusega kaasnevad arvutuslikud kasvuhoonegaaside heited olulise osa nii turbasektori aastastest heidetest kui ka aastaks 2035

planeeritud Eesti kasvuhoonegaaside netoheite sihttasemest.

Peamiseks leevendusmeetmeks turbatootmisala puhul on oluline etapiviisiline turbatootmisala korrastamine väljakute ammendamise järgselt, mis vähendab ala *on-site* heidet. Arvutuslikku *off-site* heidet on võimalik vähendada vaid toodetavate turbakoguste vähendamisega. Kasvuhoonegaaside vähenemise prognooside tegemisel tuleb arvestada erinevate riskidega (sh majanduslikud, poliitilised), mis võivad kaasneda kliimaneutraalsuse poole liikumisega. Illaste turbatootmisala töötamisele nagu ka kõikidele majandussektoritele tervikuna, võib edaspidi olla vajalik seada täiendavaid keskkonnatingimusi, mis tehnoloogianeutraalselt arvestavad kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgi sh ajalist mõõdet (nt kehtestades keskkonnalubadega summaarse lubatud kasvuhoonegaaside heitkoguse vastavalt riiklikele vahe-eesmärkidele).

Kasvuhoonegaaside heite piiramise kohustuse olulised küsimused peab parima kättesaadava teadusinfo ja Eesti rahvusvaheliste kohustuste põhjal otsustama seadusandja. Selleks on aegsasti vaja kehtestada realistlik ja õiguslikult siduv etapiviisiline ja sektoripõhine heitekoguste jaotuskava kliimaneutraalsuse saavutamiseks. Käesoleva korralduse koostamise ajaks ei ole turbatootmise sektorile kehtestatud sektoripõhist etapiviisilist heitkoguste vähendamise kava. Heitekoguste kontrollimise üldised kliimaeesmärgid ei sea arendustele piiranguid jäiga arvulise normina, sest niisuguste eesmärkide saavutamine ei sõltu vaid kavandatavast käitistest, vaid väga paljude tegevuste koosmõjust. Sektori- või käitispõhiste konkreetsete arvuliste normide määramine on poliitiliste valikute küsimus.

Eesti on ühinenud rahvusvaheliste lepetega, et vähendada KHG emissiooni ja muuta tootmine keskkonnasõbralikumaks. Eestis tegutsevate turbatootjate andmetel võib soodsatel ilmastikuoludel planeerida turba toodanguks ligikaudu 150 - 200 t hektari kohta aastas (ligikaudu 1000 m³ kaaluga 150 - 200 kg m³). Illaste turbatootmisala kehtivas keskkonnaloas on maksimaalne aastane tootmismahut 11 tuhat t, mida piirab Rapla maakonna turba kaevandamise aastamäär (vastavalt Vabariigi Valitsuse 22.12.2016 määrusele nr 150 „Turba kaevandamise aastamäär ning kriitilise ja kasutatava varu suurus“). Kui ilmastikuolud seda võimaldavad, on maksimaalse mahu määras turvast tootes võimalik kiiremal viisil maavaravaru ammendada ja ala varem korrastada.

Keskkonnameti seisukoht

21.07.2024 muudeti määrust nr 87 ja selle lisas 1 ja 2 olevatest nimekirjadest jäeti välja terve hulk turbaaladest. Määruse nr 87 muutmise eelnõu seletuskirja kohaselt piiratakse muudatuste tulemusena uute turba kaevandamislubade andmist ning on märgitud, et määruse muutmine aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja Eesti keskkonnameesmärkide täitmisele.

Ökosüsteemide hindamise juhendis on LULUCFi eesmärgi arvesse võetud kliimaregulatsiooni ökosüsteemiteenuse ehk mulla orgaanilise süsiniku varu väärtustamise kaudu. Kaalutluse põhimõte on, et mida kõrgema väärtusega on antud kohas kliimaregulatsiooni ökosüsteemiteenus st mida rohkem on turbasse orgaanilist süsinikku talletunud, seda suurem on ökosüsteemiteenustele kaevandamisega tekkiv kahju ning seda olulisem on antud kohas vältida loodusliku turbaala maakatte muutumist tugevalt inimõiguseks kaevandamisalaks. Kuna

Illaste (Üllaste, Elliste) maardla on inimtegevuse poolt juba tugevasti mõjutatud, on Illaste turbatootmisalal turba tootmisega jätkamine põhjendatud nii kohaliku piirkonna sotsiaalmajandusliku arengu kui ka maavara säästliku kasutamise seisukohast. Lisaks on juba kuivendatud ja kuivendusest mõjutatud turbaalade lõpuni kaevandamisega võimalik vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, sest uusi turbaalasid ei avata - mida täielikumalt kasutatakse turbavarusid juba kasutusel olevatel aladel, seda vähem vajatakse turba tootmiseks uut pinda ja seda rohkem jääb soid looduslikku või looduslähedasse seisundisse.

3.5. Kõrvaltingimuste seadmine

HMS § 3 lõike 1 kohaselt võib haldusmenetluses piirata isiku põhiõigusi ja -vabadusi ning tema muid subjektiivseid õigusi ainult seaduse alusel. Haldusmenetluse üksikasjad määrab haldusorgan kaalutusõiguse alusel (HMS § 5 lõige 1). Kaalutusõigus tuleb teostada kooskõlas volituste piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve (HMS § 4 lõige 2). MaaPS § 56 lõige 2 punkt 5 alusel märgitakse kaevandamisloa lahtrisse „Kõrvaltingimused“ nõuded, mis seatakse maapõue kaitse ja maavaravarude ratsionaalse kasutamise tagamiseks ning inimese tervisele, varale ja keskkonnale kaevandamisest ja kaevandamisjäätmete käitlemisest tuleneva kahjuliku mõju vähendamiseks. Kaevandamisloaga reguleeritakse vaid mäeeraldises ja mäeeraldisest teenindusmaal läbiviidavaid tegevusi ning nähakse ette leevendusmeetmeid otseselt kaevandamisest tulenevatele keskkonnamõjudele.

Kehtivale keskkonnaloale nr Rapm-045 on kantud kõrvaltingimused:

1. veebruarist mai keskpaigani vältida maardlas aktiivset tootmis tegevust, tootmisala väljaehitamist alustada mäeeraldisest lõunapoolsest küljest.
2. kuivenduskraave metsise Araste püsielupaigale lähemale kui 40 m mitte rajada.
3. kuivendamise eesvooluna kasutada Tamma oja (mitte süvendades) ja sinna suubuvaid kraave.
4. turbahõljumi edasikandumise vältimiseks rajada magistraalkraavidele settebasseinid.
5. tolmu ja müra tõkestamiseks säilitada tootmisala äärealadel kasvav mets, kuival perioodil väljaveo teid niisutada.
6. vältida peenemate turbatolmu osakeste kandumist elamutega piirkondadesse.
7. tootmisala projektis näha ette masinate hooldusplatsid, vältimaks kütuse ja õli leket pinnasesse.
8. pidada kinni Eesti Maavarade Komisjonile esitatud tootmisala väljaehitamise kalenderplaanist.

Antud kõrvaltingimused ei ole enam ajakohased ning ei kanta muudetavale keskkonnaloale.

Keskkonnaamet seab täiendavalt Illaste turbatootmisala keskkonnaloa nr Rapm-045 kõrvaltingimuseks Märjamaa Vallavolikogu 20.05.2025 tingimusliku otsuse nr 241 (registreeritud KOTKAS-es 23.05.2025 numbriga DM-127906-17): Keskkonnaloa saajal on kohustus kaevandatud materjali vedudega avalikus kasutuses olevatele Illasteraba teele (tee nr 8840022) tekitatud kahjustused likvideerida Märjamaa Vallavalitsuse poolt koostatud nõude alusel.

Keskkonnaamet seab täiendavalt Illaste turbatootmisala keskkonnaloa nr Rapm-045 kõrvaltingimusteks KMH eelhinnangus toodud ja ümber sõnastatud leevendusmeetmed:

1. Keskkonnaloa saajal on kohustus kaevandatud materjali vedudega avalikus kasutuses olevale Illasteraba teele (tee nr 8840022) tekitatud kahjustused likvideerida Märjamaa Vallavalitsuse poolt koostatud nõude alusel ning tagada tee vastavus seisundinõuetele kogu loa kehtivusaja jooksul;
2. Kuivendamise mõju leevendamiseks väljaspoole tootmisala tuleb rajada maapealne veetõkke tamm eksperthinnangu joonisel 1.10 näidatud väärtuslikema raba osade suunal kui kuivendamissügavus ületab 4 m arvestatuna looduslikku maapinda. Soovituslik on rajada tamm eksperthinnangu joonisel 2.1 ulatuses. Turbalasundi sisene veetõke tuleb rajada kui veetasemete seire tulemuste kohaselt kuivendamismõju ulatus jätkuvalt suureneb pärast maapealse tammi rajamist. Veetõkke tammi konstruktsioon tuleb lahendada vastava projektiga viies läbi täiendavad alusuuringud turbalasundi ehituslike tingimuste määramiseks;
3. Võimalusel lühendada tehnoloogiliste võtetega kaevandamise ajalist kestvust, mis vähendab tolmu ja müraga seotud häiringuid metsise, tedre ja kaljukotka elupaikadele. Peale turbakihi ammendamist antud piirkonnas tuleb ala korrastada taastuvaks sooks esimesel tehnoloogilisel võimalusel, mis toetab kaitsealuste liikide elu- ja toitumisalasid korrastatud turbatootmisala piires;
4. Leevendusmeetmete efektiivsust tuleb seirata veetaseme seire pikaajalise jätkamisega;
5. Teostada puistu (10-aastase intervalliga) ning taimkatte seire (5- aastase intervalliga) kaevandamisperioodil, mis aitab hinnata raba elupaigatüübid ning metsise elupaiga seisundit ja sobivust. Seiretulemused esitada KeA-le;
6. Turbalasundi lamamini tuleb jätta korrastamiseks vajalik 20 cm paksune jääkturba kiht;
7. Jälgida tootmisala teede seisundit, et õigeaegselt kasutada tolmu tõkestamise vahendeid (väljaveoteede niisutamine, punkerkogujate eelistamine);
8. Väljaveetavad valmistoodangu koormad peavad olema kaetud, et vältida tuulega ärakannet;
9. Veebruarist mai keskpaigani vältida maardlas aktiivset tootmistegevust;
10. Kuivenduskraave metsise Araste püsielupaigale lähemale kui 40 m ei ole lubatud rajada;
11. Kuivendamise eesvooluna kasutada Tamma oja (mida ei ole lubatud täiendavalt süvendada) ja sinna suubuvaid kraave;
12. Tolmu ja müra tõkestamiseks säilitada tootmisala äärealadel lähimate majapidamiste suunas kasvav mets, kuival perioodil väljaveo teid niisutada;
13. Vältida peenemate turbatolmu osakeste kandumist elamutega piirkondadesse;
14. Põhjendatud kaebuste korral müra või tolmu osas on loa saaja kohustatud korraldama lisamõõdistamise ning vajadusel tööd ümber korraldama;
15. Illaste turbatootmisala kuivendusveed tuleb enne suublasse juhtimist puhastada settebasseinides;
16. Võtta koheselt tarvitusele abinõud reostuse tõkestamiseks ja likvideerimiseks. Avariilistest olukordadest ja (võimalikust) keskkonnareostusest informeerida Häirekeskust, kohalikku omavalitsust ja Keskkonnaametit;
17. Settebasseine ja kuivenduskraave tuleb perioodiliselt vähemalt üks kord aastas puhastada vooluvee miinimumtaseme juures;
18. Reostusnäitajate mittevastavusel loas kehtestatud piirmääradele on loa andjal õigus esitada loa saajale rangemaid nõudeid ja/või täiendavaid tingimusi;

19. Väljalaskme seires peab proovivõtul järgima asjaomase proovivõtuvaldkonna tunnustatud meetodit ja tagama, et saadud tulemuste jälgitavus on tõendatud;
20. Väljalaskme seires tuleb analüüsid teostada analüüsivate komponentide osas akrediteeritud laboris, mis on sooritanud vähemalt üks kord aastas katselaborite võrdluskatsed;
21. Jätkata Illaste väljalask 1 seiret (üks kord poolaastas) järgmiste näitajate osas: Biokeemiline hapnikutarve (BHT7); Heljum; Vesinikioonide kontsentratsioon (pH); Üldfosfor (Püld); Üldlämmastik (Nüld); Naftasaadused (süsivesinikud C10 - C40);
22. Jätkata Illaste väljalask 2 seiret (üks kord poolaastas) järgmiste näitajate osas: Biokeemiline hapnikutarve (BHT7); Heljum; Vesinikioonide kontsentratsioon (pH); Üldfosfor (Püld); Üldlämmastik (Nüld); Naftasaadused (süsivesinikud C10 - C40);
23. Täiendavalt väljalaskme seire osas: proovid tuleb võtta II ja III kvartalis. Proovid võtta peale settebasseini proovivõtukohtades X: 6513972 ja Y: 519552 (RA124) ning X: 6513913 ja Y: 521619 (RA125). Avarii korral tuleb koheselt kõigist väljalaskmetest võtta proov naftasaaduste määramiseks;
24. Kui seire tulemuste põhjal ilmneb oluline mõju keskkonnale, tuleb eksperthinnangus anda soovitus leevendusmeetmete rakendamiseks või turbatootmistehnoloogia muutmiseks;
25. Andmed seire kohta ja eksperthinnang tuleb esitada keskkonnavalda andjale läbi keskkonnaotsuste süsteemi KOTKAS.

3.6. Avalikustamise käigus esitatud ettepanekute ja vastuväidete kaalumine

Illaste turbatootmisala keskkonnavalda nr Rapm-045 muutmise taotluse avalikustamisel ettepanekuid ega vastuväiteid ei esitatud.

Keskkonnavalda nr RAPM-045 muutmise otsuse ja loa eelnõude avalikustamise käigus esitas taotleja märkused loale kantavate kõrvaltingimuste osas (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis 20.03.2026 numbriga DM-127906-25).

Keskkonnaamet nõustub, et kõrvaltingimuse nr 4 "Analüüsida ka kaitsealal raba ümbritsevate kraavide sulgemist. Arvestades praegust väga sügavat soovee taset ka turbatootmisalast kaugemates punktides (valdavalt sügavamal kui 60 cm), ei ole mõistlik seada piiranguid sooveetaseme sügavusele" võib eemaldada, kuna antud analüüsi saab teha või tellida Keskkonnaamet kaitseala valdajana ning kaitsealal olevad kraavid ei ole seotud Illaste turbatootmisalal turba tootmisega ja metsamajanduslike kraavide sulgemise analüüsi ei saa seada kohustuseks ERA Valdus AS-ile.

Keskkonnaamet nõustub, et kõrvaltingimuse nr 5 selguse eesmärgil võib eemaldada sõna "vähemalt", kuna kõrvaltingimuses nr 6 on toodud ka puistu ja taimkatte seire vajadus.

Arvestades, et alal käib juba pinnasevee taseme seire ning on ette nähtud leevendusmeetmete rakendamise vajadus (veetõkettamm), siis nõustub Keskkonnaamet, et kõrvaltingimus nr 8 on korduv. Täiendav hoidetervik võib olla asjakohane juhul kui seire näitab et ka veetõkettamm ei ole piisavalt efektiivne.

Tulenevalt sellest, et metsisele mõju vähendamiseks võivad olla vajalikud raied kuivendusemõju ja elupaiga avatuna hoidmiseks, nõustub Keskkonnaamet järgnevalt ümber sõnastatud kõrvaltingimusega nr 14. „Tolmu ja müra tõkestamiseks säilitada tootmisala äärealadel lähimate majapidamiste suunas kasvav mets, kuival perioodil väljaveo teid niisutada”.

Kuna pärast algse loa Rapm-045 väljastamist 2008. a. on turbatootmisala peaaegu täies mahus välja ehitatud, sh rajatud kaevandamisprojekti järgsed hooldusplatsid, siis on asjakohane, et Keskkonnaamet eemaldab kõrvaltingimused:

17. Tootmisala projektis näha ette masinate hooldusplatsid, vältimaks kütuse ja õli leket pinnasesse;

18. Pidada kinni Eesti Maavarade Komisjonile esitatud tootmisala väljaehitamise kalenderplaanist;

ning kõrvaltingimusest nr 11 eemaldab aegunud osa „tootmisala väljaehitamist alustada mäeeraldise lõunapoolsest küljest“, seega jääb kõrvaltingimus nr 11 kehtima osas „Veebruarist mai keskpaigani vältida maardlas aktiivset tootmistegevust“, sest see on seatud looduskaitselistel kaalutlustel.

Samuti selgitab Keskkonnaamet, et KMH algatamata jätmise eelhinnangu eelnõus ptk 3.3.5 toodud ja keskkonnaloa eelnõus toodud loa kõrvaltingimused täies mahus ei kattu, sest KMH eelhinnang annab soovitusel ning keskkonnaloa eelnõule kantakse ümbersõnastatud ning asjakohased kõrvaltingimused. Näiteks otse seadusest tulenevaid leevendusmeetmeid ei kanta keskkonnaloale.

Seega on Keskkonnaamet seisukohal, et Illaste turbatootmisala keskkonnaloa kehtivusaja pikendamine on kooskõlas välja toodud strateegiadokumentidega, tegevus ei ole vastuolus riigi huviga ning ei esine MaaPS § 55 lg 2 p 10 ega KeÜS § 52 lg 1 p 7 kohast keeldumise alust.

3.7. Otsekohalduvad nõuded

Keskkonnaloaga kaasnevad käitajal seadusandlusest tulenevad õigused ja kohustused. Ettevõtte peab järgima MaaPS, VeeS ja nende alamaktides kajastatud nõudeid ning kohustusi. Keskkonnaamet on seisukohal, et seadusandlusest tulenevaid nõudeid ei ole otstarbekas kanda keskkonnaloale. Olulisemad keskkonnavalased kohustused loa omajale on toodud Keskkonnaameti kodulehel rubriigis „[Keskkonnakaitseloa omaja meelepea](#)“.

VAIDLUSTAMINE

Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide haldusakti andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)
Siret Punnisk
juhataja
maapõuebüroo

Lisad:

1. Keskkonnaluba
2. Mäeeraldise plaan
3. Geoloogilised läbilõiked
4. Korrastatud ala plaan

Teadmiseks: Eesti Geoloogiateenistus, Märjamaa Vallavalitsus, OÜ Inseneribüroo STEIGER

Moonika Aunpuu
vanemspetsialist
maapõuebüroo